

SÅNING AF EFTERAFGRØDER EFTER HØST I ØKOLOGISKE MARKER

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Efterafgrøder øger jordens frugtbarhed og udbytneniveauet i sædskifterne. Etablering koster, men chancen for positivt nettoudbytte er stor, når efterafgrøderne får en god start.

Mange økologer har opfyldt kravet om pligtige efterafgrøder ved uudnyttet N-kvote, men der er god grund til alligevel at så efterafgrøder. Efterafgrøderne holder på kvælstoffet (N) i jorden, og med iblanding af N-fikserende arter får man et endnu større input af kvælstof til næste års afgrøder.

Valg af efterafgrøde

Vælg blandinger med N-fikserende efterafgrøder på marker med lille N-pulje i jorden (efter f.eks. korn), såfremt kravet om lovpligtige efterafgrøder tillader det. På marker med høj N-pulje i jorden anvendes normalt ikke-N-fikserende arter.

Efterafgrøder skal være tætte, da de skal producere rødder og overjordisk biomasse og ikke frø. Jo ringere såbed og jo senere såning des højere udsædsmængde er nødvendig.

Efterafgrøder skal etableres lige så omhyggeligt som hovedafgrøder for at få det optimale ud af dem.

Anbefalinger til optimal etablering af efterafgrøder:

- Så olieræddike, gul sennep og fodervikke senest 10. august, og honningurt gerne før.
- For hver dag såningen udskydes bliver afgrøden og roddybden mindre. Optagelsen kan falde

med 2 kg kvælstof pr. ha pr. dag.

- Så altid i et godt og veltillavet såbed.
- For blandinger kan der anvendes en sådybde på 2 cm, hvis der indgår honningurt, gul sennep, oliræddike og raps. Det sikrer, at de små frø kan spire frem. Blandinger med rug og vikker kan sås en smule dybere på 3 cm.
- Start med en pløjning/skræpløjning umiddelbart efter høst. En fuld gennemskæring er effektiv over for tidsler. Sammen med en veletableret efterafgrøde efterfulgt af forårspiløjning opnås god bekæmpelse. Se også [LandbrugsInfo om rodukrudt](#).
- 1–2 stubharvninger med fuld gennemskæring lige efter høst kan også give et fornuftigt såbed, hvis jorden er fugtig. Men der er større sikkerhed for en god etablering efter pløjning end efter harvning.
- Det kan være risikabelt at så efterafgrøderne før høst. Det er usikkert og medfører risiko for huller i plantebestanden.
- Drop efterafgrøden hvis der er problemer med kvik i marken. Efterafgrøder konkurrerer ikke godt mod kvikken. Her skal der normalt være en mekanisk bekæmpelse til. Derimod udelukker tidsler og følfod ikke såning af efterafgrøder efter høst.

Det anbefales at blande arter af efterafgrøder. Det giver større robusthed og en bedre udnyttelse af vand og næringsstoffer i jorden, da arterne har en forskellig rodarkitektur. For eksempel kan de tre efterafgrødearter; gul sennep, oliræddike og honningurt med fordel blandes. Brug f.eks. 1/3-del af hver eller fortynd yderligere med iblanding af lidt rug (vinterfast) og/eller vårbyg (ikke vinterfast), som vil reducere den samlede pris på efterafgrøden. Vær dog opmærksom på, at gul sennep bør undlades i sædskifter med vinterraps for at reducere risikoen for opformering af kålbrot. Honningurt bør sås meget tidligt, og senest 5. august, for at den når at blive godt udviklet. Den er dyr, men effektiv og meget populær hos bierne, når den blomstrer. Forslag til blandinger og udsædsmængder udsået på optimalt tidspunkt ses i tabel 1.

Tabel 1. Forslag til efterafgrøde/blandinger sået efter høst og inden midt august med almindelig såmaskine.

Jordtype	N-pulje	Arter	kg/ha	kr pr. ha ¹	I alt	Lovpligtig	Vinterfast
Sand	Lav	Rug	60	108	678	Nej	Ja
		+vintervikke	15	570			Ja
		Rug	60	108	558	Nej	Ja
		+fodervikke	30	450			Nej
		Rug	60	108	648	Nej	Ja
		+vinterraps	2	240			Ja
	+fodervikke	20	300	Nej			
	Høj	Rug	40	72	432	Ja	Ja
		+vinterraps	3	360			Ja
		Rug	40	72	432	Ja	Ja
+ olieræddike		8	360	(Nej)			
Ler	Lav	Gul sennep	6	126	576	Nej	Nej
		+ fodervikke	30	450			Nej
		Olieræddike	8	360	810	Nej	(Nej)
		+ fodervikke	30	450			Nej
	Høj	Gul sennep ²	10	210	210	Ja	Nej
		Olieræddike ²	14	630	630	Ja	(Nej)
		Honningurt ²	12	1800	1800	Ja	Nej

¹Oplyste priser på udsæd. For vintervikke er anvendt en pris på ikke-økologisk udsæd. Bemærk, at du skal søge om individuel tilladelse før du anvender ikke-økologisk ubejdet frø. Du skal have modtaget en skriftlig tilladelse fra NaturErhvervstyrelsen forud for anvendelsen. For rugen antages brug af egen høst og der er anvendt almindelig foderpris.

²De tre efterafgrødearter; gul sennep, olieræddike og honningurt kan med fordel blandes. Se nedenfor.

Ved en sen høst, som vi sandsynligvis vil få mange steder i år, vil der ikke være økonomi i at udså korsblomstrede arter og honningurt som efterafgrøder. Her vil det i stedet være aktuelt at bruge rug som basis i blandingerne. Iblanding med en mindre mængde af vintervikke kan overvejes, da vintervikken er i stand til at gro hen over efteråret i frostfrie perioder. På arealer med en god forfrugt kan det overvejes at ombytte en planlagt efterafgrøde med en vintersæd, der høstes til modenhed. Men, er der problemer med rodukrudt, der kræver gennemskæring i foråret, kan der sås en efterafgrøde af enten ren rug eller en blanding af rug og vårbyg (se tabel 2).

Tabel 2. Forslag til efterafgrøde/blandinger sået sent fra sidst august til 1. september med almindelig såmaskine.

Jordtype	N-pulje	Arter	kg/ha	kr pr. ha	I alt	Lovpligtig	Vinterfast
Sand og ler	Lav	Rug ¹	60	108	678	Nej	Ja
		+vintervikke ¹	15	570			Ja
	Høj	Så en vintersædsafgrøde til modenhed eller hvis der skal bekæmpes rod ukrudt i foråret så rug (80 kg pr. ha) eller en blanding af rug (60 kg pr. ha) og vårbyg (40 kg pr. ha).					

¹For vintervikke er anvendt en pris på ikke-økologisk udsæd. Bemærk, at du skal søge om individuel tilladelse før du anvender ikke-økologisk ubejdset frø. Du skal have modtaget en skriftlig tilladelse fra NaturErhvervstyrelsen forud for anvendelsen. For rugen antages brug af egen høst og der er anvendt almindelig foderpris.

Se også LandbrugsInfo om "[Pligtige efterafgrøder på økologiske bedrifter](#)"